

Yorum ve makaleler

YÖNTEM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Not: Makaleler yazarın kişisel görüşünü ifade etmekte olup kaleme alındığı tarihteki mevzuat düzenlemeleri açısından geçerlidir. Daha sonra meydana gelecek değişimler uygulamada farklılık yaratabilir. Bu nedenle makale tarihini göz önünde bulundurunuz.

19.11.2021

Konu: Haksız Yakalama ve Tutuklamadan Doğan Maddi Tazminat Davası.

Kişiler zaman zaman zaman haksız yakalama ve tutuklamaya maruz kalabilmektedir. İşte bu haksız durumun tazmini ile ilgili hükümler 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK'nın Tazminat İstemi başlıklı 141/1'nci maddesi aşağıdaki gibidir:

(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanuni gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanuni hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı halde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkum olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözlü açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde el konulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

Yorum ve makaleler

YÖNTEM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan, Kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.”

Maddi tazminat miktarının belirlenmesinde tazminat talebinde bulunan davacının ekonomik durumunun araştırılması yoluna gidilir. Kolluk görevlileri marifetiyle yapılan araştırmanın dışında, mahkemece re’sen tapu kayıtları, trafik tescil kayıtları, vergi kayıtları vb. kayıtlar da incelenebilir. Ayrıca, başvuru bizzat bordrosunu ya da çalıştığı yerden alacağı ücretini gösterir bir belgeyi mahkemeye sunabilir (1).

Maddi tazminatın belirlenmesi konusunda meslek gruplarına göre Yargıtay’ın emsal kararları bulunmaktadır.

Bunların bazıları aşağıdadır.

Yargıtay 1.Ceza Dairesi, 24.02.2010 tarihli, 2009/1424 esas ve 2010/ 1101 karar sayılı ilamında, minibüs şoförü olan başvuru resmî tatil günlerinde çalışıp çalışmadığı araştırıldıktan sonra tazminat miktarının belirlenmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Yargıtay 1.Ceza Dairesi 03.03.2010 tarihli, 2009/7560 esas ve 2010/1268 karar sayılı ilamında benzer şekilde, çiftçi olan başvuru resmî tatil günlerinde çalışıp çalışmadığı araştırıldıktan sonra tazminat miktarının belirlenmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Yargıtay 9.Ceza Dairesi ise, önüne gelen olayda, ev hanımı olan başvuru herhangi bir geliri olmaması nedeniyle, vasıfsız işçi statüsünde kabul edilerek maddi tazminatın belirlenmesinde net asgari ücretin esas alınması gerektiğine işaret etmiştir.

Yargıtay 9.Ceza Dairesi emekli olan başvuru haksız olarak yakalandığı/ tutuklulukta kaldığı süre yönünden belirlenecek maddi tazminatta emeklilik tarihinden önceki tutuklulukta geçen süre bakımından net asgari ücretin esas alınması gerektiğine işaret ederek, maddi tazminatın reddi yönündeki yerel mahkeme kararını bozmuştur. (9.CD.,04.03.2010, E. 2008/17990, K. 2010/2689) , (10. CD., 13.10.2009, E. 2009/1051, K. 2009/ 15418)

Şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, işyeri sahibi kişiler bakımından ise, haksız yakalama ve tutuklamadan doğan davalar bakımından Yargıtay kapsamlı bir araştırma yapılması gereğine işaret etmiştir. Buna göre, vergi levhası, ticaret sicil kayıtları, ticari defterler, gelir tablosu, çalıştırılan personel sayısı, ciro gibi objektif sayılabilecek kriterlerin incelendikten sonra maddi tazminat yönünden somut bir karara varılması gerektiğini belirtmiştir. (6. CD., 26.01.2009, E. 2006/3452, K. 2009/ 464) (7. CD., 15.12.2009, E. 2007/9623, K. 2009/ 15730)

Kişi eğer yurtdışına çıkmak üzereyken yakalanmış ise, bu seyahate ilişkin uçak, konaklama, var ise paket tur fiyatının tamamını, taksi ücretini vs. bu seyahatin engellenmesinden doğan tüm maddi kayıplarının telafisini tazminat olarak talep edebilir. (Emsal 11. CD., 04.02.2010, E. 2008/19032, K. 2010/ 501)

Yorum ve makaleler

YÖNTEM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Yukarıdaki bilgiler ışığında maddi tazminatla ilgili olarak bir örnek aşağıda olup, davacı hakkındaki bilgiler de şu şekildedir:

1- Aynı gözaltı süresi ile ilgili olarak hakkında başka dava olmayan ve bekar olan davacının 23/11/2017 ile 30/09/2020 tarihleri arasında gözaltı ve tutuklu kaldığı,

2- X Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'nce gönderilen davacı ile ilgili hizmet döküm cetveline göre davacının 23/11/2017 ile 30/09/2020 tarihleri arasında çalışmasının bulunmadığı, öncesinde ve sonrasında asgari ücretle çalışmakta olduğu,

3- Çalışma Müdürlüğü'nün ...sayılı yazısından da anlaşıldığı gibi 01.01.2017-31.12.2017 tarihleri arasında net asgari ücretin (AGİ dahil) 1.404,06 TL.; 01.01.2018 – 31.12.2018 tarihleri arasında net asgari ücretin (AGİ dahil)1.603,12 TL.; 01.01.2019 – 31.12.2019 tarihleri arasında net asgari ücretin (AGİ dahil) 2.020,90 TL.; 01.01.2020 – 31.12.2020 tarihleri arasında net asgari ücretin (AGİ dahil) 2.324,71 TL. olduğunun bildirildiği, anlaşılmıştır.

Bu bilgiler ışığında, davacının 23/11/2017 ile 30/09/2020 tarihleri arasında kapsayan maddi tazminatı (AGİ dahil) net asgari ücretler dikkate alınarak aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

DAVACININ MADDİ TAZMİNATININ NET ASGARİ ÜCRET ÜZERİNDEN HESABI

Tarih	Gün	Net Asgari Ücret (TL)	Net Alacağı (TL)
23.11.2017-31.12.2017	39	1.404,06	1.825,28
01.01.2018-31.12.2018	365	1.603,12	19.504,63
01.01.2019-31.12.2019	365	2.020,90	24.587,62
01.01.2020-30.09.2020	274	2.324,71	21.232,35
		Toplam	67.149,88

Davacının 23.11.2017 ile 30.09.2020 tarihleri arasında kapsayan maddi tazminatının davacının gözaltı ve tutuklanmadan önce ve sonrasında asgari ücretle çalışan biri kişi olması, çeşitli Yargıtay kararlarının maddi tazminatın hesabında net asgari ücretin esas alınması gerektiği yönünde olması ve SGK'ya kayıtlı ve asgari ücretle çalışan bir kişinin tatiller için de ücret alması nedeniyle ve tatil kesintisine tabi tutulmadan 67.149,88 TL. olarak hesaplanması gerekmektedir.

(1) Haksız Yakalama ve Tutuklamadan Doğan Maddi Tazminat Davası- Av. Onur Tatar-Türkiye Barolar Birliği

(Hazırlayan: Hüseyin Yörükoğlu, SMMM)